

“ సుందరకాండ పఠనం ”

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికాండే సుందరకాండే

వ్రథమస్సర్గః

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్చసః !

ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి !! 1.1 !!

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చిక్వీర్షన్ కర్మ వానరః !

సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాంపతిరివాబభౌ !! 1.2 !!

అథ వైడూర్యవర్ణేషు శాద్యలేషు మహాబలః !

ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ !! 1.3 !!

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్ !

మృగాంశ్చ సుబాహున్నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ !! 1.4 !!

నీలలోహితమాఞ్జీష్ఠప్రవర్ణైః సితాసితైః !

స్వభావవిహితైశ్చిత్రైర్దాతుభిః సమలంకృతమ్ !! 1.5 !!

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్షం సపరిచ్ఛిదైః !

యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైశ్చ పన్నగైః !! 1.6 !!

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే !

తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర హ్రాదే నాగ ఇవాబభౌ !! 1.7 !!

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే !

భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ !! 1.8 !!

అంజలిం ప్రాఙ్ముఖః కృత్వా పవనాయాత్మయోనయే !

తతోఽభి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశమ్ !! 1.9 !!

ప్లవంగప్రవరైర్లుష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః !  
 వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు !! 1.10 !!  
 నిష్ప్రమాణశరీరస్సన్ లిలంఘయిషురర్ణవమ్ !  
 బాహుభ్యాం పీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతమ్ !! 1.11 !!  
 స చచాలాచలశ్చాపి ముహూర్తం కపిపీడితః !  
 తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ !! 1.12 !!  
 తేన పాదపముక్తేన పుష్పౌఘేణ సుగంధినా !  
 సర్వతస్సంవృతశ్చైలో బభౌ పుష్పమయో యథా !! 1.13 !!  
 తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానస్స పర్వతః !  
 సలిలం సంప్రసుస్రావ మదం మత్త ఇవ ద్విపః !! 1.14 !!  
 పీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః !  
 రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః !! 1.15 !!  
 ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనశ్శిలాః !  
 మధ్యమే నార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః !! 1.16 !!  
 గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వతః !  
 గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః !! 1.17 !!  
 స మహాసత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః !  
 పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ !! 1.18 !!  
 శిరోభిః పృథుభిః సర్పా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః !  
 వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైశ్శిలాః !! 1.19 !!

తాస్తదా సవిషైర్లష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః !  
 జజ్జ్వలుః పావకోద్దీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రధా !! 1.20 !!  
 యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్ జాతాని పర్వతే !  
 విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుశ్శమితుం విషమ్ !! 1.21 !!  
 భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్త్వా తపస్వినః !  
 త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైస్సహ !! 1.22 !!  
 పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనమ్ !  
 పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ !! 1.23 !!  
 లేహ్యనుచ్ఛావచాన్భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ !  
 ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ !! 1.24 !!  
 కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః !  
 రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే !! 1.25 !!  
 హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాస్త్రియః !  
 విస్మితాస్సస్మితాస్తస్థురాకాశే రమణైస్సహ !! 1.26 !!  
 దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః !  
 సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చపర్వతమ్ !! 1.27 !!  
 శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనామ్ !  
 చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽమ్బరే !! 1.28 !!  
 ఏష పర్వతసంకాశో హనూమాన్ మారుతాత్మజః !  
 తిత్తిర్షతి మహావేగః సముద్రం మకరాలయమ్ !! 1.29 !!

రామార్థం వానరార్థం చ చిక్కిర్షన్ కర్మదుష్కరమ్ !  
 సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి !! 1.30 !!  
 ఇతి విద్యాధరాశ్శుత్వా వచస్తేషాం మహాత్మనామ్ !  
 తమప్రమేయం దదృశుః పర్వతే వానరర్షభమ్ !! 1.31 !!  
 దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చాచలోపమః !  
 ననాద సుమహానాదం సుమహానివ తోయదః !! 1.32 !!  
 ఆనుపూర్వ్యేణ వృత్తం చ లాంగూలం రోమభిశ్చితమ్ !  
 ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్ !! 1.33 !!  
 తస్య లాంగూలమావిద్ధమాత్తవేగస్య పృష్ఠతః !  
 దదృశే గరుడేనేవ హ్రీయమాణో మహెశ్వరగః !! 1.34 !!  
 బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసన్నిభా !  
 ససాద చ కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ !! 1.35 !!  
 సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాన్ తథైవ చ శిరోధరామ్ !  
 తేజస్పత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ !! 1.36 !!  
 మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్వం ప్రణిహితేక్షణః !  
 రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ !! 1.37 !!  
 పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః !  
 నికుంచ్య కర్ణౌ హనూమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః !  
 వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.38 !!  
 యథా రాఘవనిర్ముక్తశ్చరశ్చసనవిక్రమః !  
 గచ్ఛేత్తద్వద్గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితామ్ !! 1.39 !!

న హి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజామ్ !  
 అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ !! 1.40 !!  
 యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామ్యకృతశ్రమః !  
 బద్ధ్వా రాక్షసరాజానం సమానేష్యామి రావణమ్ !! 1.41 !!  
 సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా !  
 సమానేష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణామ్ !! 1.42 !!  
 ఏవముక్త్యా తు హనూమాన్ వానరాన్వానరోత్తమః !! 1.43 !!  
 ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ !  
 సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః !! 1.44 !!  
 సముత్పతతి తస్మింస్తు వేగాత్తే నగరోహిణః !  
 సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుస్సమంతతః !! 1.45 !!  
 స మత్తకోయస్థిబకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః !  
 ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలేఽంబరే !! 1.46 !!  
 ఊరువేగోద్ధతా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః !  
 ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః !! 1.47 !!  
 తమూరువేగోన్మృధితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః !  
 అనుజగ్ముర్లనూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ !! 1.48 !!  
 సుపుష్పితాగ్రైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః !  
 హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః !! 1.49 !!  
 సారవంతోఽథ యే వృక్షాన్యమజ్జన్ అవణాంభసి !  
 భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే !! 1.50 !!

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిస్సాంకురకోరకైః !  
 శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోతైరివ పర్వతః !! 1.51 !!  
 విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః !  
 అవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాస్సుహృదో యథా !! 1.52 !!  
 లఘుత్వేనోపపన్నం తద్విచిత్రం సాగరేఽపతత్ !  
 ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితమ్ !! 1.53 !!  
 తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః !! 1.54 !!  
 పుష్పాఘేణానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః !  
 బభౌ మేఘ ఇవాకాశే విద్యుద్గణవిభూషితః !! 1.55 !!  
 తస్య వేగసమాధూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత !  
 తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివాంబరమ్ !! 1.56 !!  
 తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ !  
 పర్వతాగ్రాద్వినిష్క్రాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ !! 1.57 !!  
 పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవమ్ !  
 పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః !! 1.58 !!  
 తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః !  
 నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ !! 1.59 !!  
 పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే !  
 చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివోదితౌ !! 1.60 !!  
 ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ !  
 సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా తత్సూర్యమణ్డలమ్ !! 1.61 !!

లాంగూలం చ సమావిద్ధం ప్లవమానస్య శోభతే !  
 అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛితః !! 1.62 !!  
 లాంగూలచక్రేణ మహాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః !  
 వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః !! 1.63 !!  
 స్పిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః !  
 మహతా దారితేనేవ గిరిరైరికథాతునా !! 1.64 !!  
 తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ !  
 కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి !! 1.65 !!  
 భే యథా నిపతంత్యుల్కా హ్యుత్తరాంతాద్వినిఃసృతా !  
 దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః !! 1.66 !!  
 పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః !  
 ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా !! 1.67 !!  
 ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా !  
 సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః !! 1.68 !!  
 యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః !  
 స స తస్యోరువేగేన సోన్నాద ఇవ అక్ష్యతే !! 1.69 !!  
 సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణామ్ !  
 అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుష్పవే స మహాకపిః !! 1.70 !!  
 కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిఃసృతః !  
 సాగరం భీమనిర్ఘోషం కంపయామాసతుర్భుశమ్ !! 1.71 !!

వికర్షన్నుర్మిజాలాని బృహంతి అవణాంభసి !  
 పుష్పవే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ !! 1.72 !!  
 మేరుమందరసంకాశానుద్ధతాన్ స మహార్ణవే !  
 అతిక్రామన్మహావేగః తరంగాన్ గణయన్నివ !! 1.73 !!  
 తస్య వేగసముద్ధూతం జలం సజలదం తదా !  
 అంబరస్థం విబభ్రాజ శారదాభ్రమివాతతమ్ !! 1.74 !!  
 తిమినక్రఝషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా !  
 వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణామ్ !! 1.75 !!  
 ప్లవమానం సమీక్ష్యాథ భుజంగాః సాగరాలయాః !  
 వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణ ఇతి మేనిరే !! 1.76 !!  
 దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా !  
 ఛాయా వానరసింహస్య జలే చారుతరాఽభవత్ !! 1.77 !!  
 శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ !  
 తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా అవణాంభసి !! 1.78 !!  
 శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః !  
 వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః !! 1.79 !!  
 యేనాసా యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః !  
 తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః !! 1.80 !!  
 ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ !  
 హనూమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా !! 1.81 !!

పాణ్డురారుణవర్ణాని నీలమాంజిష్ఠకాని చ !  
 కపినాఽఽ కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశరే !! 1.82 !!  
 ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః !  
 ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ లక్ష్యతే !! 1.83 !!  
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవంగం త్వరితం తదా !  
 వవర్షుః పుష్పవర్షాణి దేవగంధర్వదానవాః !! 1.84 !!  
 తతాప న హి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరోత్తమమ్ !  
 సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే !! 1.85 !!  
 ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా !  
 జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో మహాజసమ్ !! 1.86 !!  
 నాగాశ్చ తుష్టువుర్యజ్ఞా రక్షాంసి విబుధాః ఖగాః !  
 ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమమ్ !! 1.87 !!  
 తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి !  
 ఇక్ష్యాకుకులమానార్థీ చింతయామాస సాగరః !! 1.88 !!  
 సాహాయ్యం వానరేన్ద్రస్య యది నాహం హనూమతః !  
 కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ !! 1.89 !!  
 అహమిక్ష్యాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః !  
 ఇక్ష్యాకుసచివశ్చాయం నావసీదితుమర్హతి !! 1.90 !!  
 తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః !  
 శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖేనాతిపతిష్యతి !! 1.91 !!

ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్యం సముద్రశ్చన్నమమ్భసి !  
 హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమమ్ !! 1.92 !!  
 త్వమిహోసురసంఘానాం పాతాళతలవాసినాం !  
 దేవరాజ్ఞా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘః సన్నివేశితః !! 1.93 !!  
 త్వమేషాం జాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతామ్ !  
 పాతాళస్యాఽప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి !! 1.94 !!  
 తిర్యగూర్జ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైలవర్ధితుమ్ !  
 తస్మాత్సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమ !! 1.95 !!  
 స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ !  
 హనూమాన్ రామకార్యార్థం భీమకర్మా ఖమాఘ్నతః !! 1.96 !!  
 అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః !  
 మమ హీక్ష్యాకవః పూజ్యాః పరం పూజ్యతమాస్తవ !! 1.97 !!  
 కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ !  
 కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ !! 1.98 !!  
 సలిలాదూర్జ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి !  
 అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః !! 1.99 !!  
 చామీకరమహానాభ దేవగన్ధర్వసేవిత !  
 హనూమాంస్త్వయి విశ్రాన్తస్తతశ్శేషం గమిష్యతి !! 1.100 !!  
 కాకుత్స్థస్యాన్యశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ !  
 శ్రమం చ ప్లవగేన్ద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి !! 1.101 !!

హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య అవణామ్భసః !  
 ఉత్పాత జలాత్కర్ణం మహోద్రుమలతాయుతః !! 1.102 !!  
 స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాభ్యుత్థితస్తదా !  
 యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్ద్రివాకరః !! 1.103 !!  
 స మహాత్మా ముహూర్తేన పర్వతస్సలిలావృతః !  
 దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః !! 1.104 !!  
 శాతకుమ్భునిభైశ్చుంగైః సకిన్నరమహేలారగైః !  
 ఆదిత్యోదయసంకాశైరాలిఖద్భిరివామ్బరమ్ !! 1.105 !!  
 తప్తజామ్బునదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః !  
 ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్కాంచనప్రభమ్ !! 1.106 !!  
 జాతరూపమయైః శృంగైర్భ్రాజమానైః స్వయంప్రభైః !  
 ఆదిత్యశతసంకాశస్సోఽభవద్గిరిసత్తమః !! 1.107 !!  
 తముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితమ్ !  
 మధ్యే అవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః !! 1.108 !!  
 స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః !  
 ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః !! 1.109 !!  
 స తదా పాతితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః !  
 బుద్ధ్వా తస్య కపేర్వేగం జహర్ష చ ననన్ద చ !! 1.110 !!  
 తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః !  
 ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ !  
 మానుషం ధారయన్రూపమాత్మనశ్శిఖరే స్థితః !! 1.111 !!

దుష్కరం కృతవాన్కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ !  
 నిపత్య మమ శృంగేషు విశ్రమస్వ యథాసుఖమ్ !! 1.112 !!  
 రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః !  
 స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః !! 1.113 !!  
 కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః !  
 సోఽయం త్వత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తస్మన్నానమర్హతి !! 1.114 !!  
 త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ప్రచోదితః !  
 తిష్ఠ త్వం కపిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ !! 1.115 !!  
 యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష సమాఘ్నతః !  
 తవ సానుషు విశ్రాంతశ్చేషం ప్రక్రమతామితి !! 1.116 !!  
 తదిదం గన్ధవత్వాదు కన్ధమూలఫలం బహు !  
 తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽను గమిష్యసి !! 1.117 !!  
 అస్మాకమపి సమ్భ్రష్టః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై !  
 ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః !! 1.118 !!  
 వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ !  
 తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర !! 1.119 !!  
 అతిధిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా !  
 ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునస్త్వాదృశో మహాన్ !! 1.120 !!  
 త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః !  
 పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర !! 1.121 !!

పూజితే త్వయి ధర్మజ పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః !  
 తస్మాత్త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణమ్ !! 1.122 !!  
 పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ !  
 తే హి జగ్నుర్నిశః సర్వా గరుడానిలవేగినః !! 1.123 !!  
 తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాస్సహర్షిభిః !  
 భూతాని చ భయం జగ్నుస్తేషాం పతనశంకయా !! 1.124 !!  
 తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః !  
 పక్షాన్ చిచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః !! 1.125 !!  
 స మాముసాగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ !  
 తతోఽహం సహసా క్షిప్తశ్చ్యసనేన మహాత్మనా !! 1.126 !!  
 అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ !  
 గుప్తపక్షసమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః !! 1.127 !!  
 తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యో హి మమ మారుతః !  
 త్వయా మే హ్యేష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః !! 1.128 !!  
 తస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ !  
 ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహాకపే !! 1.129 !!  
 శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ కపిసత్తమ !  
 ప్రీతిం చ బహుమన్యస్వ ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ !! 1.130 !!  
 ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠః తం నగోత్తమమబ్రవీత్ !! 1.131 !!

ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిధ్యం మన్యురేషోఽపనీయతామ్ !  
 త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే !  
 ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహోస్తరే !! 1.132 !!  
 ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః !  
 జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ !! 1.133 !!  
 స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః !  
 పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరనిలాత్మజః !! 1.134 !!  
 అథోర్ద్వం దూరముత్కుత్య హిత్వా శైలమహార్ణవా !  
 పితుః పన్థానమాస్థాయ జగామ విమలేఽమ్బరే !! 1.135 !!  
 భూయశ్చోర్ద్వగతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ !  
 వాయుసూనుర్నిరాలమ్బే జగామ విమలేఽమ్బరే !! 1.136 !!  
 తద్ద్వితీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ !  
 ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః !! 1.137 !!  
 దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా !  
 కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః !! 1.138 !!  
 ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్పగద్గదమ్ !  
 సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః !! 1.139 !!  
 హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోస్మి తే భృశమ్ !  
 అభయం తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ !! 1.140 !!  
 సాహ్యం కృతం తే సుమహద్విక్రాంతస్య హనూమతః !  
 క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి !! 1.141 !!

రామస్యైష హి దూత్యేన యాతి దాశరథేర్హరిః !  
 సత్క్రియాం కుర్వతా తస్య తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా !!1.142!!  
 తతః ప్రహర్షమగమద్విపులం పర్వతోత్తమః !  
 దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుమ్ !! 1.143 !!  
 స వై దత్తవరశ్చైలో బభూవావస్థితస్తదా !  
 హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ !! 1.144 !!  
 తతో దేవాస్సగన్ధర్వాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః !  
 అబ్రువన్నూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరమ్ !! 1.145 !!  
 అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి !  
 హనూమాన్నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర !! 1.146 !!  
 రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమమ్ !  
 దంష్ట్రాకరాళం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభస్సమమ్ !! 1.147 !!  
 బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ !  
 త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి !! 1.148 !!  
 ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్కృతా !  
 సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః !! 1.149 !!  
 వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహమ్ !  
 ప్లవమానం హనూమన్తమావృత్యేదమువాచ హ !! 1.150 !!  
 మమ భక్షః ప్రదిష్ఠస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ !  
 అహం త్వా భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననమ్ !! 1.151 !!



ఏవముక్తస్సురసయా ప్రాంజలిర్వానరర్షభః !  
 ప్రహృష్టవదనః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.152 !!  
 రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దణ్డాకావనమ్ !  
 లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యో చాపి భార్యయా !! 1.153 !!  
 అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః !  
 తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ !! 1.154 !!  
 తస్యాస్సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ !  
 కర్తమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసిని !! 1.155 !!  
 అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణమ్ !  
 ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే !! 1.156 !!  
 ఏవముక్తా హనూమతా సురసా కామరూపిణీ !  
 అబ్రవీన్నాతివర్తేన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ !! 1.157 !!  
 తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ !  
 బలం జిజ్ఞాసమానా వై నాగమాతా హనూమతః !! 1.158 !!  
 ప్రవిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ !  
 వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా !! 1.159 !!  
 వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః !  
 ఏవముక్తస్సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః !! 1.160 !!  
 అబ్రవీత్కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసే !  
 ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతః !! 1.161 !!

దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమాంస్తదా !  
 తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతమ్ !! 1.162 !!  
 చకార సురసాచాస్యం వింశద్యోజనమాయతమ్ !  
 తాం దృష్ట్వా విస్తృతాస్యాం తు వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ !! 1.163 !!  
 హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్యోజనమాయతః !  
 చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్తథోచ్చితమ్ !! 1.164 !!  
 బభూవ హనూమాన్వీరః పంచాశద్యోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం షష్టియోజనమాయతమ్ !! 1.165 !!  
 తథైవ హనూమాన్ వీరః సప్తతీయోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం అశీతీయోజనాయతమ్ !! 1.166 !!  
 హనూమానచలప్రఖ్యో నవతీయోజనోచ్చితః !  
 చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతమ్ !! 1.167 !!  
 తద్దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రస్సుబుద్ధిమాన్ !  
 దీర్ఘజిహ్వం సురసయా సుఘోరం నరకోపమమ్ !  
 సుసంక్షిప్యాత్మనః కాయం బభూవాంగుష్ఠమాత్రకః !! 1.168 !!  
 సోఽభిసత్యాశు తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాజవః !  
 అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ !! 1.169 !!  
 ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే !  
 గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్వరస్తవ !! 1.170 !!  
 తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చన్ద్రం రాహుముఖాదివ !  
 అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ !! 1.171 !!

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ !  
 సమానయస్వ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా !! 1.172 !!  
 తత్రతీయం హనూమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ !  
 సాధు సాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదాహరిమ్ !! 1.173 !!  
 స సాగరమనాధృప్యమభ్యేత్య వరుణాలయమ్ !  
 జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః !! 1.174 !!  
 సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే !  
 చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే !! 1.175 !!  
 సింహకుంజరశార్దూలపతగోరగవాహనైః !  
 విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే !! 1.176 !!  
 వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకైరుపశోభితే !  
 కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలంకృతే !! 1.177 !!  
 వహతా హవ్యమత్యర్థం సేవితే చిత్రభానునా !  
 గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే !! 1.178 !!  
 మహర్షిగణగన్ధర్వనాగయక్షసమాకులే !  
 వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే !! 1.179 !!  
 దేవరాజగజాక్రాన్తే చన్ద్రసూర్యపథే శివే !  
 వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మనిర్మితే !! 1.180 !!  
 బహుశస్సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వరైః !  
 జగామ వాయుమార్గే తు గరుత్మానివ మారుతిః !! 1.181 !!

ప్రదృశ్యమానస్సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః !  
 భేజేత్ మృరం నిరాలంబం లంబపక్ష ఇవాద్రిరాట్ !! 1.182 !!  
 ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ !  
 మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ !! 1.183 !!  
 అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా !  
 ఇదం హి మే మహాత్పత్వం చిరస్య వశమాగతమ్ !! 1.184 !!  
 ఇతి సంచింత్య మనసా ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ !  
 ఛాయాయాం గృహ్యామాణాయాం చింతయామాస వానరః !! 1.185 !!  
 సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః !  
 ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే !! 1.186 !!  
 తిర్యగూర్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః !  
 దదర్శ స మహాత్పత్వముత్థితం లవణామ్బుసి !! 1.187 !!  
 తద్దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననమ్ !  
 కపిరాజేన కథితం సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్ !! 1.188 !!  
 ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః !  
 స తాం బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్కపిః !  
 వ్యవర్ధత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః !! 1.189 !!  
 తస్య సా కాయముద్వీక్ష్య వర్ధమానం మహాకపిః !  
 వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాళాన్తరసన్నిభమ్ !! 1.190 !!  
 ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ !! 1.191 !!

స దదర్శ తతస్తస్యా వివృతం సుమహస్ముఖమ్ !  
 కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః !! 1.192 !!  
 స తస్యా వివృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః !  
 సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిష్పపాత మహాబలః !! 1.193 !!  
 ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః !  
 గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా !! 1.194 !!  
 తతస్తస్యా నఖైస్త్యైర్మర్మాణ్యుత్కృత్య వానరః !  
 ఉత్పపాతాథ వేగేన మనస్సంపాతవిక్రమః !! 1.195 !!  
 తాం తు దృష్ట్వా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య చ !  
 స కపిప్రవరో వేగాద్వృధే పునరాత్మవాన్ !! 1.196 !!  
 హృతహృత్సా హనూమతా పపాత విధురాంభసి !  
 తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్య సింహికామ్ !  
 భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమమ్ !! 1.197 !!  
 భీమమద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతమ్ !  
 సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర !! 1.198 !!  
 యస్య త్యేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ !  
 ధృతిర్లుప్తిర్మతిర్దాక్ష్యం స్వకర్మసు న సీదతి !! 1.199 !!  
 స తైః సంభావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః !  
 జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః !! 1.200 !!  
 ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ !  
 యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజిం దదర్శ సః !! 1.201 !!

దదర్శ చ పతన్నేన వివిధద్రుమభూషితమ్ !  
 ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ !! 1.202 !!  
 సాగరం సాగరానూపం సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ !  
 సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయన్ !! 1.203 !!  
 స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ !  
 నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిమ్ !! 1.204 !!  
 కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః !  
 మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహాకపిః !! 1.205 !!  
 తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసన్నిభమ్ !  
 పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ !! 1.206 !!  
 తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనుమాన్ ప్రకృతా స్థితః !  
 త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః !! 1.207 !!  
 స చారునానావిధరూపధారీ పరం సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ !  
 పరైరశక్యః ప్రతిపన్నరూపస్సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః !! 1.208 !!  
 తతః స లంబస్య గిరేస్సమ్పద్దే విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే !  
 సకేతకోద్దాలకనాళికేరే మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా !! 1.209 !!  
 తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం  
 సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని !  
 కపిస్తు తస్మిన్నిపపాత పర్వతే విధూయ  
 రూపం వ్యధయన్మృగద్విజాన్ !! 1.210 !!

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం  
 బలేన విక్రమ్య మహెలార్మిమాలినమ్ !  
 నిపత్య తీరే చ మహెలదధేస్తదా  
 దదర్శ లంకామమరావతీమివ !! 1.211 !!

**ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**పుత్రమస్సర్గః**

**అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**

**ద్వితీయస్సర్గః**

స సాగరమనాధృష్యమతిక్రమ్య మహాబలః !  
 త్రికూట శిఖరే లంకాం స్థితాం స్వస్థో దదర్శ హా !! 2.1 !!  
 తతః పాదపముక్తేన పుష్పవర్షేణ వీర్యవాన్ !  
 అభివృష్టః స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా !! 2.2 !!  
 యోజనానాం శతం శ్రీమాంస్తీర్వాపుత్రమవిక్రమః !  
 అనిశ్వసన్ కపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి !! 2.3 !!  
 శతాన్యహం యోజనానాం క్రమేయం సుబహూన్యపి !  
 కిం పునః సాగరస్యాస్తం సంఖ్యాతం శతయోజనమ్ !! 2.4 !!  
 స తు వీర్యవతాం శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః !  
 జగామ వేగవాన్ లంకాం లంఘయిత్వా మహోదధిమ్ !! 2.5 !!  
 శాద్వలాని చ నీలాని గంధవన్తి వనాని చ !  
 గంఢవన్తి చ మధ్యేన జగామ నగవన్తి చ !! 2.6 !!  
 శైలాంశ్చ తరుసంఘన్నాన్వనరాజీశ్చ పుష్పితాః !  
 అభిచక్రామ తేజస్వీ హనూమాన్ ప్లవగర్షభః !! 2.7 !!

స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్వనాన్యపవనాని చ !  
 స నగాగ్రే చ తాం లంకాం దదర్శ పవనాత్మజః !! 2.8 !!  
 సరలాన్ కర్ణికారాంశ్చ ఖర్జూరాంశ్చ సుపుష్పితాన్ !  
 ప్రియాలాన్ ముచుళిందాంశ్చ కుటజాన్ కేతకానపి !! 2.9 !!  
 ప్రియంగూన్ గన్ధపూర్ణాంశ్చ నీపాన్ సప్తచ్ఛదాంస్తథా !  
 అసనాన్ కోవిదారాంశ్చ కరవీరాంశ్చ పుష్పితాన్ !! 2.10 !!  
 పుష్పభారనిబద్ధాంశ్చ తథా ముకులితానపి !  
 పాదపాన్ విహగాకీర్ణాన్ పవనాధూతమస్తకాన్ !! 2.11 !!  
 హంసకారణ్ణవాకీర్ణాః వాపీః పద్మోత్పలాయుతాః !  
 ఆక్రీడాన్ వివిధాన్ రమ్యాన్వివిధాంశ్చ జలాశయాన్ !! 2.12 !!  
 సంతతాన్ వివిధైర్వృక్షైః సర్పర్తుఫలపుష్పితైః !  
 ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుజ్జరః !! 2.13 !!  
 సమాసాద్య చ లక్ష్మీవాన్ లంకాం రావణపాలితామ్ !  
 పరిఖాభిః సపద్మాభిః సోత్పలాభిరలంకృతామ్ !! 2.14 !!  
 సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితామ్ !  
 సమన్తాద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః !! 2.15 !!  
 కాంచనేనావృతాం రమ్యాం ప్రాకారేణ మహాపురీమ్ !  
 గృహైశ్చ గ్రహసంకాశైః శారదామ్బుదసన్నిభైః !! 2.16 !!  
 పాణ్డరాభిః ప్రతోలీభిరుచ్ఛాభిరభిసంవృతామ్ !  
 అట్టాలకశతాకీర్ణాం పతాకాధ్వజమాలినీమ్ !! 2.17 !!  
 తోరణైః కాంచనైర్దివ్యైః లతాపంక్తివిచిత్రితైః !  
 దదర్శ హనుమాన్ లంకాం దివి దేవపురీమివ !! 2.18 !!

గిరిమూర్తి స్థితాం లంకాం పాణ్డురైర్భవనైః శుభైః !  
 దదర్శ స కపిశ్రేష్ఠః పురమాకాశగం యథా !! 2.19 !!  
 పాలితాం రాక్షసేన్ద్రేణ నిర్మితాం విశ్వకర్మణా !  
 ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్ పురీమ్ !! 2.20 !!  
 వప్రప్రాకారజఘనాం విపులామ్బునవామ్బురామ్ !  
 శతఘ్నీశూలకేశాంతామట్టాలకవతంసకామ్ !  
 మనసేవ కృతాం లంకాం నిర్మితాం విశ్వకర్మణా !! 2.21!!  
 ద్వారముత్తరమాసాద్య చింతయామాస వానరః !! 2.22 !!  
 కైలాసశిఖరప్రఖ్యామాలిఖన్తీమివామ్బురమ్ !  
 డీయమానామివాకాశముచ్చితైర్భవనోత్తమైః !! 2.23 !!  
 సంపూర్ణాం రాక్షసైరోరైర్నాగైర్భగవతీమివ !  
 అచిన్యాం సుకృతాం స్పష్టాం కుబేరాధ్యుషితాం పురా !! 2.24 !!  
 దంష్ట్రీభిర్బహుభిః శూరైః శూలపట్టిసపాణిభిః !  
 రక్షితాం రాక్షసైరోరైర్గుహామాశీవిషైరివ !! 2.25 !!  
 తస్యాశ్చ మహతీం గుప్తిం సాగరం చ నిరీక్ష్య సః !  
 రావణం చ రిపుం ఘోరం చింతయామాస వానరః !! 2.26 !!  
 ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యన్తి నిరర్థకాః !  
 న హి యుద్ధేన వై లంకా శక్యా జేతుం సురైరపి !! 2.27 !!  
 ఇమాం తు విషమాం దుర్గాం లంకాం రావణసాలితామ్ !  
 ప్రాప్యాపి స మహాబాహుః కిం కరిష్యతి రాఘవః !! 2.28 !!  
 అవకాశో న సాన్వస్య రాక్షసేష్వభిగమ్యతే !  
 న దానస్య న భేదస్య నైవ యుద్ధస్య దృశ్యతే !! 2.29 !!

చతుర్థామేవ హి గతిర్వానరాణాం మహాత్మనామ్ !  
 వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజ్జశ్చ ధీమతః !! 2.30 !!  
 యావజ్జానామి వైదేహీం యది జీవతి వా న వా !  
 తత్రైవ చింతయిష్యామి దృష్ట్వా తాం జనకాత్మజామ్ !! 2.31 !!  
 తతః స చింతయామాస ముహూర్తం కపికుంజరః !  
 గిరిశృంగే స్థితస్తస్మిన్ రామస్యాభ్యుదయే రతః !! 2.32 !!  
 అనేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసాం పురీ !  
 ప్రవేష్టుం రాక్షసైర్గుప్తా క్రూరైర్బలసమన్వితైః !! 2.33 !!  
 ఉగ్రౌజసో మహావీర్యా బలవన్తశ్చ రాక్షసాః !  
 వంచనీయా మయా సర్వే జానకీం పరిమార్గతా !! 2.34 !!  
 లజ్జాలక్ష్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లజ్కాపురీ మయా !  
 ప్రవేష్టుం ప్రాప్తకాలం మే కృత్యం సాధయితుం మహత్ !! 2.35 !!  
 తాం పురీం తాదృశీం దృష్ట్వా దురాధర్షాం సురాసురైః !  
 హనూమాంశ్చింతయామాస వినిశ్చిత్య ముహూర్ముహుః !! 2.36!!  
 కేనోపాయేన పశ్యేయం మైథిలీం జనకాత్మజామ్ !  
 అదృష్టో రాక్షసేంద్రేణ రావణేన దురాత్మనా !! 2.37 !!  
 న వినశ్యేత్కథం కార్యం రామస్య విదితాత్మనః !  
 ఏకామేకశ్చ పశ్యేయం రహితే జనకాత్మజామ్ !! 2.38 !!  
 భూతాశ్చార్థా విపద్యన్తే దేశకాలవిరోధితాః !  
 విక్లబం దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా !! 2.39 !!  
 అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే !  
 ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః !! 2.40 !!

న వినశ్యేత్కథం కార్యం వైక్లవ్యం న కథం భవేత్ !  
 లంఘనం చ సముద్రస్య కథం ను న వృథా భవేత్ !! 2.41 !!  
 మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః !  
 భవేద్వ్యర్థమిదం కార్యం రావణానర్థమిచ్ఛతః !! 2.42 !!  
 న హి శక్యం క్వచిత్ స్థాతుమవిజ్ఞాతేన రాక్షసైః !  
 అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాన్యేన కేనచిత్ !! 2.43 !!  
 వాయురప్యత్ర నాజ్ఞాతశ్చరేదితి మతిర్మమ !  
 న హ్యస్త్వవిదితం కించిద్రాక్షసానాం బలీయసామ్ 2.44 !!  
 ఇహోహం యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సంవృతః !  
 వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే !! 2.45 !!  
 తదహం స్వేన రూపేణ రజన్యాం ప్రాస్వతాం గతః !  
 లంకామధిపతిష్ఠ్యామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే !! 2.46 !!  
 రావణస్య పురీం రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్ !  
 విచిన్వన్ భవనం సర్వం ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్ !! 2.47 !!  
 ఇతి సంచిన్త్వ హనుమాన్ సూర్యస్యాస్తమయం కపిః !  
 ఆచకాంక్షే తదా వీరో వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః !! 2.48 !!  
 సూర్యే చాస్తం గతే రాత్రౌ దేహం సంక్షిప్య మారుతిః !  
 వృషదంశకమాత్రః సన్ బభూవాద్భుతదర్శనః !! 2.49 !!  
 ప్రదోషకాలే హనుమాంస్తార్థముత్ప్లుత్య వీర్యవాన్ !  
 ప్రవివేశ పురీం రమ్యాం సువిభక్తమహాపథామ్ !! 2.50 !!  
 ప్రాసాదమాలావితతాం స్తంభైః కాంచనరాజతైః !  
 శాతకుంభమయైర్జాలైర్లన్తర్వనగరోపమామ్ !! 2.51 !!

సప్తభూమాష్టభూమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్ !  
 తలైః స్ఫటికసంకీర్ణైః కార్తస్వరవిభూషితైః !! 2.52 !!  
 వైడూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః !  
 తలైః శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్ !! 2.53 !!  
 కాంచనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్ !  
 లంకాముద్వ్యోతయామాసుః సర్వతః సమలంకృతామ్ !!2.54!!  
 అచిన్త్వామద్భుతాకారాం దృష్ట్వా లంకాం మహాకపిః !  
 ఆసీద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః !! 2.55 !!  
 స పాణ్డురోద్విద్ధవిమానమాలినీం  
 మహార్హజామ్బూనదజాలతోరణామ్ !  
 యశస్వినీం రావణబాహుపాలితాం  
 క్షపాచరైర్భీమబలైః సమావృతామ్ !!2.56!!  
 చన్ద్రోపి సాచివ్యమివాస్య కుర్వన్  
 తారాగణైర్మృధ్యగతో విరాజన్ !  
 జ్యోత్స్నావితానేన వితత్య లోకమ్  
 ఉత్తిష్ఠతే వైకసహస్రరశ్మిః !! 2.57 !!  
 శంఖప్రభం క్షీరమృణాలవరమ్  
 ఉద్గచ్ఛమానం వ్యవభాసమానమ్ !  
 దదర్శ చన్ద్రం స హరిప్రవీరః  
 పోష్టాయమానం సరసేవ హంసం !! 2.58!!  
**ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే ఆదికాండే సుందరకాండే ద్వితీయః సర్గః**